

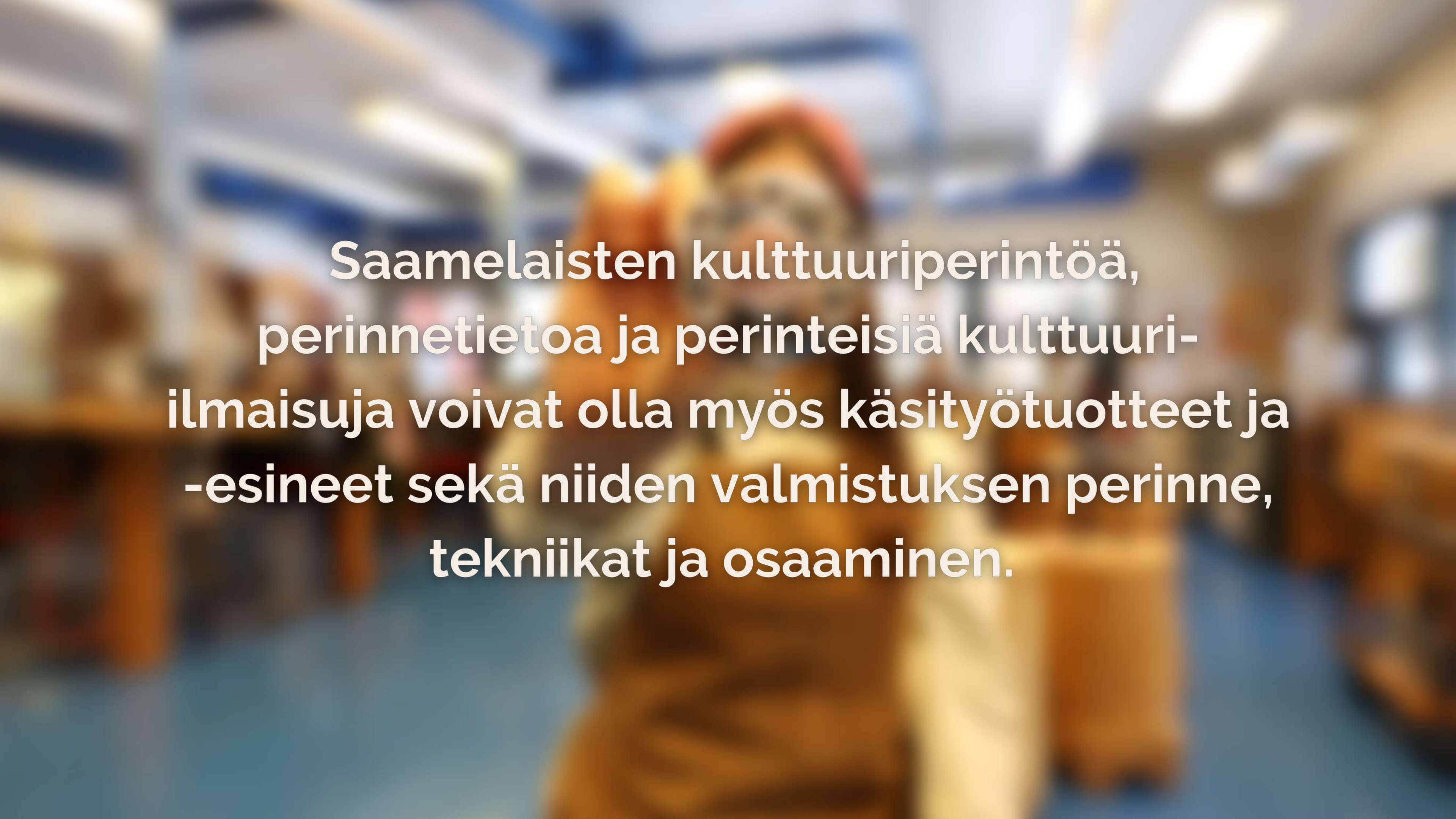


Käsityöyrittäjyys ja saamelaisten yhteiset aineettomat oikeudet

Julkaisija:

Käsityö- ja matkailuyrittäjyyden yhteiset mahdollisuudet -hanke (2021-2022)

“Saamelaisilla on oikeus ylläpitää, hallita, suojella ja kehittää kulttuuriperintöään, perinnetietoaan ja perinteisiä kulttuuri-ilmaisujaan sekä näihin liittyvää henkistä omaisuutta.” (YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista vuodelta 2007, artikla 31)



Saamelaisten kulttuuriperintöä,
perinnetietoa ja perinteisiä kulttuuri-
ilmaisuja voivat olla myös käsityötuotteet ja
-esineet sekä niiden valmistuksen perinne,
tekniikat ja osaaminen.

Miten ja kuka voi käyttää saamelaista käsityöperinnettä kaupallisesti hyödyksi?

Lainsäädäntö tai YK:n julistus eivät suoraan anna tähän vastausta, mutta "saamelaisen kulttuuriperinnön luvaton kaupallinen hyötykäyttö ilman aitoa yhteyttä saamelaisuuteen on ristiriidassa YK:n julistuksen kanssa.

Kaupallisen hyötykäytön tulisi tapahtua henkisesti kestäväällä tavalla ja tukea sitä yhteisöä, jonka keskuudessa perinteinen tieto sekä ilmaisut ovat muodostuneet." *)

Toisaalta eettisesti kestävä kaupallistaminen voi levittää tietoa perinteisestä kulttuurista, lisätä sen arvostusta sekä turvata perinteisen elinkeinon säilymistä ja kehittymistä.



Voiko esim. työpajoissa tai käsityökursseilla opettaa kenelle vain taitoja, jotka voivat olla osa saamelaista kulttuuriperintöä?

Kyllä, mutta silloin on tärkeää kertoa osallistujille, etteivät he voi rajattomasti hyödyntää opittua taitoa, vaan sitä voivat koskea edellä mainitut rajoitteet.



Keneltä voi kysyä lupaa saamelaisen käsityöperinteen kaupalliseen hyötykäyttöön?

Tällä hetkellä (v. 2022) ei ole tahoa tai elintä, jolta voisi hakea lupaa saamelaisen käsityöperinteen kaupalliseen hyötykäyttöön tai arvioiduttaa onko aiottu tuote/liiketoimi sitä, tai onko siitä esimerkiksi saamelaiselle yhteisölle koituma hyöty riittävä ja sopiva.

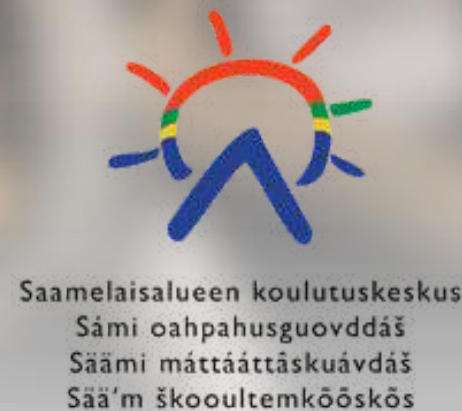
Ajankohtaisin tieto käynnissä olevasta keskustelusta löytyy esim. Saamelaiskäräjien ja Saamelaisneuvoston sivuilta. Myös Sámi Duodji ry:n Saamelaisen luovan käsityöalan kehittämishankkeen (2021-2022) loppuraportti valottaa asiaa saamelaisten käsityöntekijöiden näkökulmasta.

Lupia myöntävän tahon puuttuessa jokaisen alalla toimivan on itse arvioitava saamelaisen käsityöperinteen hyödyntämisen rajat, oltava avoin keskustelemaan niistä ja puntaroitava niitä muuttuvien aikojen valossa.

Lähteet:

***) Saamelaisalueen koulutuskeskuksen, Saamelaiskäräjien sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön hankkeen laatima koulutusmateriaali (tekijät Mattila ja Jaakonaho), joka julkaistaan loppuvuodesta 2022 usealla kielellä: Pohjoisen alueen alkuperäiskansojen kulttuuria koskevat aineettomat oikeudet -hanke.**

****) Sámi Duodji ry:n Saamelaisen luovan käsityöalan kehittämishankkeen loppuraportti**



Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

